

5226. sz. kelt, a királyi táblának az évi 7382. határozatát helyben hagyó döntvénye által, mely szerint a váltó-ügyekben a váltó-ítélet jogerejű fenállásáig a büntető bíróságtól elrendelt fenyítő vizsgálatnak helye nincs.⁹⁾

Dr. ZISKAY ANTAL,
győri kir. jogakad. tanár.

(Folyt. köv.)

Árverés elrendelése bírói végrehajtók által.

A „kritika“ korszakában élünk; nincs semmi, mi nyilvánosság elé kerül, vagy ennek jellegét viseli, mi bonczkés alá ne vétetnék és joggal az alá nem volna vehető s helyesen, mert a szigorú bírálat az, mely az eszméket tisztítja, mely a jót a rosszól megkülönböztetni tanítja, helyes és észszerű elveket terjeszt.

Bíráltatik minden, nagy és kicsi, miniszter és aljárásbíró (az előbbi rendszeren jobban tűri a kritikát, mint az utóbbi, mert a nagy, nagysága önértékében, soha sem berzenkedik úgy mint a kicsi.) Maga a törvényhozás is joggal alávetetik a tudomány kritikájának.

Csak egy intézmény van hazánkban, mely úgy látszik, privilegiummal bír arra, hogy ne kritizáltassék, hogy eljárását a tiszta ész logikájának elvei szerint senki bírálni ne merészelje s ez hazánk felső bíróságai, a királyi tábla és királyi Curia.

Csinálhatnak ott mit akarnak; oly elveket állíthatnak fel, melyek a tudománnyal a fenálló törvények szellemével homlokegyenest ellenkeznek, és csak ritkán jut valakinek eszébe az itt történőket megvizsgálni, valjon megfelelnek-e a tudomány követelményének, a jog és igazságnak?

Igaz, a bírák „függetlenségét“ mindenekelőtt tisztelnünk kell, s részemről véghetetlen kegyelettel viseltetem is a bíróságok, mint ilyenek iránt, de miért nem lehetne azért előtörődül esetben arról a mi nem jót alkot az ilyen bíróság, kimutatni hogy nem jó, hanem rossz, azt nem látom át!

En általában a rossz iránt semmi néven nevezendő respectussal nem viseltetem, származzék az bár a legméltóságosabb vagy „legesleg-nagyméltóságú“ helyről.

Igy például semmi szín alatt nem vagyok hajlandó kalapot emelni azon curiai döntvény előtt, mely az 1872-ik évi december 30-án 16,078. szám alatt kelt, és szóról szóra így hangzik: „Ingó vagyonra vezetett végrehajtásnál, az annak foganatosításával megbízott végrehajtó, az árverés elrendelésére hivatva van.“

Ez a szónak legteltesebb grammatikai értelmében „döntvény“, mert halomra „dönti“ a bíró hivatása, és feladatáról képzelhető minden fogalmakat — és pedig:

Mert az árverés elrendelése oly bírói cselekvény, mely a fenforgó egész per ismeretét tételezi fel. Mielőtt az árverés elrendeltetik, meg kell vizsgálni azt, valjon a végrehajtás jogérvényes, azaz, valjon ez ellen igénykereset nem adott be, mely véglegesen elintézve nincsen, valjon oly jogorvoslat nem forog fen, mely az árverés elrendelését, törvényeink értelmében, meg nem engedi? S valjon a bírósági végrehajtó, ki hivatásánál fogva csak eszköze, gépe az egyedül rendelkezni jogosított bírói hatalomnak, valjon ő a) köteles a per érdemét ismerni s ha nem köteles, valjon jó lelkiismerettel reá bízhatni az árverés elrendelését, mely ellen a jogaiban netalan sertett fél, legtöbb esetben csak birtokon kívül keroshetne orvoslást? — jól megjegyezvén, miszerint nincs eset rá, hogy a végrehajtó, ha elrendeli az árverést, egyszersmind azonnal terminust is ne tűzne annak foganatosítására; b) ha a végrehajtói állás történetesen olyan volna is, hogy a végrehajtó szükségkép aulná is a per minden mozzanatát, van-e joga törvényeink értelmében, porben másnak rendelkezni, mint az arra kinevezett, megeskettett bírónak, ki mivel a törvényben előirt qualificatio alapján lett kinevezve, egyedül lehet egyszersmind hivatva arra, jogismeretével fogva, hogy megítélje, valjon a fenforgó esetben törvényesen elrendelhető-e az árverés vagy nem?

Bizon isten, furcsa és majdnem megfoghatatlan anomalia! Midőn a bíró egy végrehajtás foganatosítására kiküldi a végrehajtót, ő még arra sincs feljogosítva, hogy ő a csak saját ismerete eljárás költségeit állapítsa meg, mivel ez is a per érdeméhez tartozik és annak ismeretét tételezi fel s ennek megállapítása is ennél fog a csak a megeskettett, kinevezett bíró hatáskörébe tartozik — és az árverés elrendelésére, ime a kir. Curia által igenis felhatalmaztatik, pedig az árverés elrendelése, legalább is oly független mozzanata a pernek, mint a költség meg-

állapítása és a végrehajtás elrendelése, és ép ugy a fenálló törvények tökéletes ismeretét tételezi fel mint ez!

A bírósági végrehajtók — tisztelet és becsület azért nekik, mert nem tehetnek róla, ha oly jogok ruháztatnak reájuk, miket maguk sem kívánnak — legkevesebb esetben jogászkok, — hanem mindenféle osztályokból kinevezett, sokszor csak irni és olvasni tudó egyének (vannak ugyan sokan közöttük, kik iskolákat végeztek, sőt ügyvédek is, de ezek kivételek) s ők azon joggal ruháztatnak fel a kir. Curia által, hogy egy bírói cselekvényt végezzenek. Az a bírósági végrehajtó, ki történetesen jogtanulmányokat végzett, tudni fogja, mikor és mily föltételek alatt rendelhető el az árverés, de hányan nem tudják, hányan, ki valaha — rosszabb időkben — kántor, tanító vagy kereskedő volt, nincs spuriusa a perrendtartásról, annálkevesebbé az árverés elméletéről.

A nagyméltóságú Curia azért ruházta fel a végrehajtókat az árverés elrendelése bírói cselekvényének jogával, mivel a perrendtartás a bírói kiküldöttéket mondja illetékesnek a végrehajtás után következő további cselekvények véghezvitelére. Mintha csak a nagymélt. kir. Curia csendes álomban átszenderegte volna azon időt, mely a perrendtartás életbelépte után mai napiglan elfolyt fölöttünk. Mintha csak tudomása nem volna arról, hogy a perrendtartás alkotásakor maguk a bírák voltak egyszersmind végrehajtók is, hogy tehát akkor, midőn ez még így volt, igenis hivatva lehetett a bírói kiküldött, mivel egyszersmind jogtudós bíró is volt, az árverés elrendelésére, de most, midőn a bírói és végrehajtói teendők elválasztattak egymástól, későbbi új törvény által a bírói kiküldött csak végrehajtó és nem egyszersmind bíró is, — eltekintve attól, hogy a bírósági végrehajtókról szóló törvényben, szorosán körül vannak írva azok teendői, itt pedig azt, hogy az árverés elrendelésére is jogositvak, hivatvak vagy megbizandók volnának, hiába keressük, úgy hogy már e törvéynél fogva, merő törvénytelenség őket mégis ily bírói cselekvénnyel felruháznai.

S hány visszaélésre, a pernek mily új huzavonására fog alkalmat adni az, hogy a bírósági végrehajtók az árverést elrendelhetik. A bírói végrehajtó, ha jó pajtása azt mondja neki: „te Kari, Stefi, vagy Józsi, rendeld el már azt az árverést“, — el fogja rendelni sok esetben akkor is, mikor az jogszerűen el nem rendelhető, mert ő nem tartozik tudni, miképen áll a per, vajjon jogorvoslat vagy igényper van-e még folyamatban? Ő nem felelős ezen reá nem tartozó dolgokért s ha a hirdetési határidő elmúlt, jóhiszeműleg el is rendelheti; persze, ha egy még folyamatban levő igényper vagy jogérvényesen még el nem intézett semmiségi panasz forog fen, akkor a fél a törvénytelenül elrendelt árverés ellen új semmiségi panaszszal fog élni, s a pernek ismét három hóval később lesz vége. — Szóval „áldott“ egy tételt, olvet állított fel a nagyméltóságú kir. Curia, midőn a jelenlegi végrehajtókat, kik többé nem a perrendtartás bírói kiküldöttjei, mégis bírói rendelő hatalommal ruházta fel, midőn reájuk egy tisztán bírói cselekvény véghezvitelét bízta. Oly tétel ez, mely szétfoszlik, mint szélvész hatalma előtt a gyöngé pókháló.

S az a legszebb, hogy a nagym. kir. Curia merev absolutizmussal ragaszkodik e döntvényéhez, ugyanynira, hogy ellenézetet nem tűrve, oly peres feleket, kik semmiségi panaszt adnak be, midőn nem bíró, hanem végrehajtó rendel el az árverést, mint merőben alaptalanul semmiségi panaszszal élt feleket, pénzbüntetésben is elmarasztalja, mint ezt az 1873. évi január hó 30-án kelt 652. sz. a. határozatában totto, pedig ha soraimban nem is sikerült volna kimutatnom, hogy a kir. Curia e döntvénye merőben ellenkezik az e tekintetben fenálló törvényeink szellemével: annyi mindenesetre kiviláglik azokból, hogy a kir. Curia e döntvénye ellen alapos ellenokok hozhatók fel, hogy tehát az ellenézet legalább is jogosult, úgy hogy ilyenkor pénzbüntetést szabni az ellenézetben lévő, tehát semmiségi panaszát jóhiszemben beadó félre, gyöngéd néven nevezve, önkényes eljárás.

Dr. BÁTASZÉKI LAJOS, h.-ügyvéd.

Jogirodalom.

Észrevételek Knorr Lajos kir. t. bíró urnak „Magyar magánjog“ című munkájára.

V.

A mint már jelzém, elhatároztam észrevételeimet e közleménnyel befejezni, s így a munka még hátralevő nagyobb részére csak néhány általános észrevételt teendek. Ezt követeli az

⁹⁾ Pauler i. m. 510. §. és jegyzet.

idő drágasága, s másfelől lehetővé teszi a már felemlített körülmény. Ámbar a részleteknél is még sok volna recenzióra méltó, pl. hogy csak néhányat felemlítsek: a tulajdon korlátozásának helyén felemlített hitbizomány jogi szervezete előadásánál (170—178. §§.) egyszersmind a hitbizományi javakban örökösödés is tárgyalatik, a mit tehát K. ur előbb terjeszt olvasója elé, míg ez, az örökjoggal csak fogalmilag is foglalkozott volna. Ezt pedig, nézetem szerint, csak az örökösödési jogban, — mint a rendes örökösödéstől eltérő, — teheti vala.

A kisajátításról szóló czime (179—189. §§.) néhány előrebocsátott megjegyzésén kívül nem egyéb, mint a kisajátításról szóló törvénynek a kérdéses munkába való széttagolt bevezetése. Nézetem szerint, ezen a tulajdon szentségével ellenkező s csak egyedül az állami közérdek által igazolható megszorítás, bővőbb elvileges fejtegetésre lett volna érdemes.

A servitusokról irt fejezet (201—210. §§.) egészen az osztr. ptr. jogtételeinek átvétele. Igaz, hogy hazai törvényhozásunk, ezen a gyakorlati jogéletben nagy jelentőséggel bíró idegen dologbani jogról elvileges és rendszeres megállapodást tanusító határozmányokat nem hozott, de azért ovakodni kell az írónak, midőn nemzete saját jogrendszerét írja meg, oly idegen kutfókból meríteni, mely azon nemzet jogforrásai között nem léteznek.*) Megjegyzésem nem azt jelenti, hogy a szolgálmakról szóló tan magánjogrendszerünk előadásából kimaradjon, hanem azt, hogy a jogot (jogi alakítást, meghatározást — formulázást) különben is megelőző, s így nálunk is létező szolgálmi viszonyok természetére tekintettel — törvényhozásunk e tárgy hiányainak kitüntetésével — általános elvi fejtegetések, s ezekből leszármaztatandó következtetések tétessenek.

Legtöbb figyelmet s a létező önállóság hiánya nélkül — elismerést is érdemelne K. ur műveinek a követkelések és tartozásokról szóló III. Része.

Hazai jogunkban — eltekintve azon egy pár elvileges kifejezéstől (pl. contractus contrahentibus legem ponit — secundum se quisque obligavit iudicium et justitiam obtineat stb.) — melyek régen is legtöbb visszaélések s önkényü eljárások alapját képezték, s melyeket régen tulszárnyalt az idő, — a legérezhetőbb hiánya a kötelmi jog elvileges és rendszeres meghatározásának hiányában volt tapasztalható. S tekintve a forgalom fokozott emelkedését, iparunk, kereskedésünk fejlődését, főképp hitelünket s egyáltalában e körül csoportosodó viszonyaink tömegét s egész társadalmi életünkre való kihatását, még ma is a hiány legégetőbben itt jelentkezik, habár a polgári törvénykezéstről szóló törvényezikkünk, sőt már az 1840-diki némely t.-czikkeket e tekintetben több elvileges meghatározásokat foglalnak is magukban. E hiányok lebeghettek K. ur előtt is, miknek némi pótlására a törvénykezési eljárásról szóló törvény illető czikkeit művébe feldolgozta, mi által kétségbevonhatlanul szükségszerü szolgálatot tett.

Hogy az osztr. ptk. szabványai is tömeges alkalmazást nyertek a műben, az olvasó az elmondottakból is bizton következtetheti. Mellözve minden részleteket és továbbiakat, egyedül az örökösödésről szóló V. R.-re kell tennem azon általános megjegyzést, hogy az egész munkának ez azon része, mely jelentőségéhez képest, mondhatni, a legnagyobb felületességgel, s megbocsáthatlan hiányossággal van kidolgozva. Kivált régiebb örökösödési rendszerünk ismertetése abból csaknem teljesen hiányzik; a fenálló annyira összehozottan s minden tudományos fejtegetés nélkül, hogy önkénytelenül előmbe tolul a kérdés, vajjon minő és mennyi ismeretet szerezhethet abból a jogtanuló, a kinek a mű előszava szerint szintén szánva van, a magyar örökösödési rendszerről, s miképen fogja méltatni azon felmerült kérdéseket, melyek a jogászgyűlésen az örökösödési jog terén felmerültek s élénk vita tárgyát képezték, hogy foghatja fel az országbirói értekezlet (itt nem vitatom, helyes vagy nem helyes) álláspontját a megkülönböztetett öröklött és szerzeményi javakbani törvényes öröklés rendjére, hogy fogja magát feltalálni az özvegyi örökösödésnél, melyre nézve az országbirói ért. a régi szabványokat fentartá, holott azok szerint főképp a vagyonnak jogi természete volt irányadó, s pl. a szerzeményi vagyonnak egész más fogalma volt, mint jelenleg? stb. És most bucsut veszek K. ur munkájától. Tett észrevételeimet a legtöbb helyütt helyreigazító nézeteimmel kísértem.

*) Kivéve a telekkönyvre vonatkozó tételeit az ausztr. ptknek, mit az országbirói ért. szabványai érvényben hagytak.

Értékük annyi, a mennyiben azokat a szakértő olvasó igazaknak találta. Meggyőződése az, hogy a felemlített példák, a tett észrevételek, kimutatott hiányok, néhol ferde felfogások, igazolták mindazt, a mit a műről legelső közleményemben általában előrebocsátottam.

Dr. KOLOZSVÁRI SÁNDOR,
kir. egyetemi tanár.

K ü l ö n f é l é k.

(A komáromi ügyvédi egylet) f. hó 16-án tartott rendes közgyűlésén Adamovich Ádám volt egyleti jegyző lemondása által megüresült jegyzői állás tölthetett be s e tisztség egyhangulag Berinkei Antal ügyvéd urra ruháztatott. Az évi számadások felolvasatván, kitünt, hogy a mult 1872. évi bevétel 220 frot, a kiadás pedig 182 ft 75 kr tett s így a komáromi ügyvédi egylet azon ritka egyletek közé tartozik, melyek pénztári maradvánnyal zárták be évi számadásaikat. Az ülés legfontosabb tárgyát egy a nagymélt. m. kir. igazságügyminiszteriumhoz terjesztendő felirat megvitatása képezte, melylyel az igazság kiszolgáltatása s annak kezelése körül tapasztalható sérelmek orvoslása czéloztatik. Hason irányban a komáromi kir. törvényszék elnökéhez is felirat intéztetni határozatott, mely inkább a helyi érdekek megőrzésére van kiváló tekintettel. Az ülés többi tárgyát helyi s kisebb érdekű ügyek képezték.

(Az értékpapírok megsemmisítését) tárgyzó törvényjavaslat egy külön e czélra egybehívott szakbizottság által fog kidolgoztatni. Ezen bizottság elnöke Fabinyi Theophil, a törvényelőkészítőbizottság alelnöke, tagjai: Daruváry Alajos, kir. táblai tanácselnök, Szalay István, miniszteri tanácsos a belügyminiszteriumban, Leeb Péter, miniszteri tanácsos a pénzügyminiszteriumban, Köffinger Frigyes, osztálytanácsos ugyan ezen miniszteriumban, dr. Matlekovic Sándor, titkár a kereskedelmi miniszteriumban és dr. Apáthy István, egyetemi tanár.

Előfizetési fölhívás

a

„JOGTUDOMÁNYI KÖZLÖNY“-RE,

kapcsolatban a

DÖNTVÉNYTÁR-ral.

Szerkeszti:

dr. Dárday Sándor.

Kiadja:

Heckenast Gusztáv.

Előfizetési föltételek:

Negyedévre (jan.—márcz. 1873) 3 frt.
Félévre (jan.—jun. 1873) 6 „
Előfizetési ára egész évre (jan.—decz.) 12 frt

A „Jogtudományi Közlöny“

kiadóhivatala.

(Pest, egyetem-utca 4-dik szám alatt.)

 Melléklet: „Tréfás vándorjogász.“ Humorisztikus, mulatságos, társadalmi és tanulmányos lap.

Felelős szerkesztő: Dr. DÁRDAY SÁNDOR.

Kiadótulajdonos: Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1873. (Egyetem-utca 4-ik szám alatt.)